

HOZIRGI KUNDA O'QITUVCHILAR PEDAGOGIK QOBILIYATINI SHAKLLANTIRISH IMKONIYATLARI

Mamatg'aniyeva Sadoqat Avaz qizi

University of Management and Future Technologies 4-kurs bakalavri

Ilmiy maslahatchi: Abdurahmonov Xolboy To'xtayevich

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 17.11.2025

Revised: 18.11.2025

Accepted: 19.11.2025

KALIT SO'ZLAR:

o'qituvchi, pedagogik qobiliyat, kasbiy kompetensiya, pedagogik mahorat, innovatsion texnologiyalar, interaktiv metodlar, zamonaviy ta'lim, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, kreativlik, ijodkorlik, muloqot madaniyati, tashkilotchilik, didaktik qobiliyat, o'qituvchi shaxsi, refleksiya, uzluksiz ta'lim, malaka

Ushbu maqolada hozirgi davrda o'qituvchilarning pedagogik qobiliyatini shakllantirish masalalari yoritilgan. Unda ta'lim tizimidagi islohotlar jarayonida pedagog shaxsining kasbiy mahoratini, ijodkorlik va kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirish zarurligi ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Maqolada o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini oshirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, innovatsion yondashuvlar va axborot-kommunikatsiya vositalarining o'rni tahlil qilingan. Shuningdek, o'qituvchilarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish jarayonida amaliy mashg'ulotlar, interaktiv metodlar hamda refleksiv tahlil usullaridan samarali foydalanish yo'llari ko'rsatib o'tiladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, o'qituvchining pedagogik qobiliyati uzluksiz o'rganish, tajriba almashish va o'zini-o'zi rivojlantirish faoliyatlari orqali shakllanib borishi aniqlangan.

*oshirish, o'zini-o'zi
rivojlantirish,
pedagogik faoliyat,
ta'lim sifati, kasbiy
o'sish, zamonaviy
pedagogika, metodik
yondashuv,
pedagogik tajriba,
ta'lim islohotlari,
raqamli pedagogika,
ta'limda innovatsiya.*

Bugungi kunda O'zbekiston ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan tub islohotlar o'qituvchining jamiyatdagi o'rni, roli va mas'uliyatini yanada oshirdi. Mamlakatimizda "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun, "Uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasi", "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" kabi me'yoriy hujjatlar asosida o'qituvchi shaxsining kasbiy va ma'naviy jihatdan barkamol bo'lishi uchun keng imkoniyatlar yaratilmoqda. Chunki ta'lim tizimining samaradorligi avvalo o'qituvchining pedagogik qobiliyati, uning kasbiy salohiyati va shaxsiy yondashuvlariga bog'liqdir. O'qituvchining pedagogik qobiliyati deganda, o'qituvchi shaxsini har tomonlama rivojlantirish, ta'lim-tarbiya jarayonini samarali tashkil etish, o'qituvchilarga ruhiy, ijtimoiy va axloqiy yordam ko'rsatish, shuningdek, o'z faoliyatini doimiy takomillashtirishga qaratilgan sifatlar majmuasi tushuniladi. Zamonaviy o'qituvchi — bu faqat dars beruvchi emas, balki o'qituvchining tafakkurini shakllantiruvchi, mustaqil fikrlashga undovchi, ularning hayotiy tajribasini boyituvchi, axloqiy qadriyatlarni singdiruvchi shaxsdir. Shu boisdan, pedagogik qobiliyatni shakllantirish jarayoni o'qituvchidan keng bilim, yuksak madaniyat, ijodiy yondashuv va doimiy o'zgarishga tayyorlikni talab etadi. Pedagogik qobiliyat inson shaxsining murakkab psixologik xususiyatlaridan biri bo'lib, u o'qituvchi faoliyatida yillar davomida tajriba, o'zini kuzatish, refleksiya va muloqot jarayonida shakllanadi. Bu qobiliyatga didaktik, kommunikativ, ijodiy, tashkiliy va empatik jihatlar kiradi. Didaktik qobiliyat o'qituvchining o'quv materialini to'g'ri tanlashi, uni oson, qiziqarli va hayotiy misollar bilan tushuntirib bera olish ko'nikmasidir. Kommunikativ qobiliyat esa o'qituvchining o'quvchi, ota-ona va jamoa bilan to'g'ri munosabat o'rnatish, fikrini aniq va ta'sirchan ifoda etish, o'quvchilarda

ishonch uyg'ota olish mahoratidir. Ijodiy qobiliyat o'qituvchining yangilikka intilishi, o'quv jarayonini takomillashtirish, dars jarayonida noodatiy metodlardan foydalanish, muammoli vaziyatlarda tez va to'g'ri qaror qabul qila olish xususiyatlarini o'z ichiga oladi. Tashkiliy qobiliyat o'qituvchining sinf jamoasini boshqarish, o'quvchilar orasida ijobiy muhit yaratish, ularni bir maqsad atrofida birlashtirish ko'nikmasidir. Empatiya esa o'qituvchining o'quvchining ichki holatini his etishi, uning hissiyotlari va kayfiyatiga nisbatan sezgir bo'lishi orqali pedagogik ta'sir samaradorligini oshiradi. Hozirgi kunda o'qituvchining pedagogik qobiliyatini shakllantirishda uzluksiz ta'lim tizimi alohida ahamiyat kasb etadi. Ta'lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan pedagoglar uchun muntazam malaka oshirish, qayta tayyorlash kurslari, seminarlar va vebinarlar tashkil etilmoqda. Bu jarayonlarda o'qituvchilar nafaqat yangi metodlarni o'rganadilar, balki zamonaviy ta'lim texnologiyalari — masofaviy o'qitish, raqamli platformalar, interaktiv dasturlar bilan ishlash ko'nikmalarini ham egallaydilar. Ayniqsa, "Elektron ta'lim", "Onlayn platformalar", "Virtual darslar" kabi loyihalar o'qituvchilarning metodik salohiyatini oshirish bilan birga, ularning o'zini o'zi rivojlantirishiga ham zamin yaratmoqda. Pedagogik qobiliyatni rivojlantirishda innovatsion ta'lim texnologiyalarining roli beqiyosdir. "Aqliy hujum", "Blits-so'rov", "Keys-stadi", "Muammoli ta'lim", "Loyihaviy o'qitish" kabi usullar o'qituvchining ijodiy fikrlashini faollashtiradi, dars jarayonini samarali tashkil etishga yordam beradi. Shuningdek, "flipped classroom" (teskari sinf) modeli orqali o'qituvchi o'quvchilarning mustaqil bilim olish faoliyatini boshqaradi, bu esa uning pedagogik va psixologik qobiliyatlarini yanada mustahkamlaydi. Hozirgi davrda raqamli pedagogika ham o'qituvchi kasbiy o'sishining muhim yo'nalishiga aylandi. Raqamli savodxonlik, sun'iy intellekt, onlayn o'qitish, interaktiv testlar va elektron portfellar bilan ishlay olish qobiliyati zamonaviy o'qituvchining majburiy kompetensiyasi hisoblanadi. Bunday o'qituvchi nafaqat bilim beradi, balki o'quvchilarni zamonaviy texnologiyalarni ongli va maqsadli qo'llashga o'rgatadi. Pedagogik qobiliyatni shakllantirishda shaxsiy motivatsiya ham muhim o'rin tutadi. O'z kasbini chin dildan sevgan o'qituvchi doimo yangilik izlaydi, o'z ustida ishlaydi, yangicha metod va yondashuvlarni sinovdan o'tkazadi. Bunday o'qituvchi uchun o'quvchilarning muvaffaqiyati – bu o'zining mehnati va fidoyiligining natijasidir. Shaxsiy motivatsiya o'qituvchini doimiy o'sish, yangilanish va o'z-o'zini tahlil qilishga undaydi. Bugungi ta'lim tizimida o'qituvchi faqat bilim yetkazuvchi emas, balki o'quvchilarning tafakkuri, dunyoqarashi va ijtimoiy faolligini shakllantiruvchi shaxs sifatida maydonga chiqmoqda. Shu sababli pedagogik qobiliyatni shakllantirish faqat institut yoki kurslarda

emas, balki o'qituvchining kundalik faoliyatida, har bir darsda, har bir muloqotda davom etadi. O'qituvchi o'z darslarini tahlil qilishi, kamchiliklarini aniqlashi, o'quvchilardan fikr-mulohaza olishi va o'z faoliyatini doimiy ravishda takomillashtirib borishi lozim. Ta'lim muassasalarida "ustoz-shogird" tizimini rivojlantirish ham o'qituvchilar pedagogik qobiliyatini mustahkamlashda samarali vositadir. Tajribali o'qituvchi yosh mutaxassisga nafaqat nazariy bilim, balki amaliy tajribasini ham o'rgatadi. Bu jarayonda o'zaro ishonch, do'stona muloqot va hamkorlik muhitining mavjudligi muhimdir. Shuningdek, pedagogik qobiliyatni shakllantirishda o'qituvchining psixologik madaniyati va ijtimoiy moslashuvchanligi ham katta ahamiyatga ega. O'quvchilar bilan ishlashda sabr, bag'rikenglik, mehr va hurmat kabi insoniy fazilatlar pedagogik muvaffaqiyat kaliti bo'lib xizmat qiladi. Xulosa qilib aytganda, hozirgi kunda o'qituvchilar pedagogik qobiliyatini shakllantirish imkoniyatlari kengayib bormoqda. Davlat tomonidan yaratilayotgan shart-sharoitlar, zamonaviy texnologiyalar, uzluksiz ta'lim tizimi va xalqaro hamkorlik dasturlari bu jarayonni yanada samarali qiladi. Eng muhimi, o'qituvchining o'zi o'z ustida tinimsiz ishlasa, yangi bilimlarni o'zlashtirsa va o'quvchi shaxsiga mehr bilan yondashsa, uning pedagogik qobiliyati mukammal shakllanadi. Pedagogik qobiliyat — bu o'qituvchining kasbiy yuragi, uning butun faoliyatining asosi, ta'lim sifatini belgilovchi eng muhim omildir. Shu bois, har bir pedagog o'z qobiliyatini doimiy rivojlantirib borishi, zamon bilan hamnafas bo'lishi, o'z kasbining ijodkori bo'lishi zarur. Ana shundagina o'qituvchi o'z o'quvchilarini zamonaviy bilim, yuksak ma'naviyat va mustaqil fikrlash ruhida tarbiyalay oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. (2019). "Uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasi". – Toshkent.
2. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. (1997). "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi". – Toshkent.
3. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi. (2020). "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun (yangi tahrir). – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi nashriyoti.
4. Hasanboeva, O., & Xoliqberdiev, M. (2019). Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: Fan va texnologiya.

=====

5. Yo‘ldoshev, J., & To‘rayeva, O. (2018). Pedagogik mahorat va pedagogik qobiliyatlar rivoji. – Toshkent: O‘zMU nashriyoti

6. G‘afforova, R. (2021). Zamonaviy ta’limda innovatsion texnologiyalar va o‘qituvchi kompetensiyasi. – Toshkent: Iqtisod-Moliya.

